

Kitle İmha Silahlarının Yayılması Sorunu

Prof. Dr. MUSTAFA KİBAROĞLU

MEF Üniversitesi

Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü

GENELKURMAY BAŞKANLIĞI

HARP AKADEMİLERİ KOMUTANLIĞI

İSTANBUL

05 KASIM 2014

Kitle İmha Silahlarının (KİS) Yayılması Sorunu

KİTLE İMHA SİLAHLARI (KİS):

“Konvansiyonel olmayan silahlar”

...NÜKLEER SİLAHLAR

...KİMYASAL SİLAHLAR

...BİYOLOJİK SİLAHLAR

...NÜKLEER SİLAHLAR

...Bölünebilir atom çekirdeğinin nötron ışınlanması sonucu oluşan zincirleme reaksiyon ile çok yüksek miktarda enerjinin açığa çıkmasını sağlayan düzeneklerdir

...Yüksek Oranda Zenginleştirilmiş Uranyum U-235 izotopu (HEU) veya Plütonyum (Pu-239) kullanılır

...İlk kullanımları II. Dünya Savaşı'nda ABD tarafından Japonya'ya karşı Hiroşima'da (16 KT) ve Nagazaki'de (20 kT) olmuştur.

...Çok yüksek yıkım gücü yanı sıra radyoaktif maddenin çevreye ve canlılara vereceği zarar uzun süreli etkilidir ve ölümcüldür

Kitle İmha Silahlarının (KİS) Yayılması Sorunu

...KİMYASAL SİLAHLAR

...Yakıcı ve zehirleyici özelliğe sahip kimyasal maddelerden laboratuvar ortamında elde edilir

...Gaz veya sıvı halde üretilebilir

...Canlıların sinir ve solunum sistemlerini tahrip eder

...Askeri amaçlı ilk kullanımları I. Dünya Savaşı olarak bilinir

...Etkileri genellikle çabuk görülür

...Kimyasal silah kullanılan alan tümüyle arındırılabilir

Kitle İmha Silahlarının (KİS) Yayılması Sorunu

...BİYOLOJİK SİLAHLAR

...Virüs, bakteri ve zehirlerin kasıtlı olarak canlıları öldürmek ya da hasta yapmak için havaya saçılmasını sağlayan sistemlerdir

...Eski çağlardan beri değişik araç ve yöntemlerle kullanılmıştır

...Biyolojik silah üretmek bilimsel ve teknolojik olarak zor değildir

...Askeri amaçlı kullanımları mümkün ancak kısıtlıdır

...Terör amaçlı kullanıma çok uygun özellikleri vardır

...Etkileri onlarca yıl sürebilir

KİS YAYILMASI SORUNU (“WMD PROLIFERATION”)

Nükleer, Kimyasal ve Biyolojik silahların farklı tiplerinin geliştirilmesi ve sayılarının artması sorunu

Dikey Yayılma

Soğuk Savaş döneminde Sovyetler Birliği'nin ve ABD'nin sahip oldukları nükleer silahların tiplerinin ve sayılarının artması sorununu tanımlamak için kullanılır

Yatay Yayılma

Soğuk Savaş ve sonrası dönemde nükleer, kimyasal ve biyolojik silahlara sahip olan veya olmak isteyen ülkelerin sayısının artması sorununu tanımlamak için kullanılır

Kitle İmha Silahlarının (KİS) Yayılması Sorunu

NÜKLEER SİLAHLARIN YAYILMASI SÜRECİ

Amerika Birleşik Devletleri: 1945 yılında nükleer deneme yaptı ve Japonya'ya karşı iki kez kullandı

Sovyetler Birliği/Rusya Fed.: 1949 yılında ilk nükleer silah denemesini yaptı

Birleşik Krallık: 1952 yılında ilk nükleer silah denemesini yaptı

Fransa: 1960 yılında ilk nükleer silah denemesini yaptı

Çin Halk Cumhuriyeti: 1964 yılında ilk nükleer silah denemesini yaptı

İsrail: 1960'ların sonu itibarıyla nükleer silaha sahip olduğuna inanılmaktadır

Hindistan: 1974 yılında ilk olarak barışçıl nükleer deneme yaptı. Daha sonra 1998 yılında nükleer silah denemesi yaptı

Pakistan: 1998 yılında nükleer silah denemesi yaptı

Kuzey Kore: 2006, 2009 ve 2013 yıllarında nükleer denemeler yaptı

Not: Güney Afrika Cumhuriyeti 1991 yılında, 1980'li yıllar boyunca 6 nükleer başlık üretmiş olduğunu açıkladı ve aynı yıl NPT'ye taraf olarak 1993 yılında nükleer başlıkları ve üretim altyapısını IAEA ile işbirliği ile imha etti

DEVLETLER NEDEN NÜKLEER SİLAH SAHİBİ OLMAK İSTERLER?

Güvenlik: Askeri tehditleri caydırma kapasitesine sahip olmak için

Güç: Bölgesel veya küresel ölçekte etkili olmak için

Prestij: “Dokunulmazlar” kulübüne dahil olmak için

Ekonomik: Daha az masrafla daha fazla askeri güç sahibi olmak için

Bürokrasi: Devlet kurumları arasında ayrıcalıklı olmak için

Yüksek Teknoloji: İleri teknoloji geliştirmek için

KİMYASAL & BİYOLOJİK SİLAHLARIN YAYILMASI

Kimyasal silahlar ilk olarak I. Dünya Savaşı'nda kullanıldı. Daha sonra 1960'larda ve 70'lerde Yemen iç savaşı ve Vietnam savaşı; 1980'lerde İran-Irak savaşı sırasında ve 1998' de Halepçe' de kullandı

Biyolojik silahların (mikropların ve zehirlerin) kullanımı insanlık tarihi kadar eskidir. Yakın tarihte Suriye'de, Mart ve Ağustos 2013'te "Muhafızlar"e karşı, Esad rejimi tarafından, kullanıldığına inanılmaktadır

Kimyasal ve Biyolojik silahlar nükleer silahlara oranla askeri açıdan bazı dezavantajlara sahiptirler. Bu sebeple bir çok ülke askeri amaçlı biyolojik silah programlarını durdurmuştur

Biyolojik silahlar terörist amaçlı kullanım için tercih edilebilirler. Bu olasılık, en önemli ulusal ve uluslararası güvenlik sorunlarından birini teşkil etmektedir

DEVLETLER NEDEN KİMYASAL/BİYOLOJİK SİLAH GELİŞTİRMİŞLERDİR?

Kimyasal & Biyolojik silah yapmak bilimsel/teknolojik olarak kolaydır

Birçok ülkede “çift kullanımlı” (askeri ve sivil) tesislerde üretilebilirler

Kullanılan malzeme sebebiyle nükleer silahlara oranla daha ucuzdur

Stoklamak ve saklamak (özellikle Biyolojik silahlar) daha kolaydır

Nükleer güçlere karşı caydırıcı olabilir (“fakirin atom bombası”)

KİS KULLANILMASINA KARŞI ALINABİLECEK KORUNMA TEDBİRLERİ

...Biyolojik silahlara karşı aşılama (virüsler) ve antibiyotik (bakteri) kullanımı etkili olabilir, ancak ciddi kısıtlamalar söz konusudur

...Kimyasal ve biyolojik silahlara karşı belli özelliklere sahip gaz maskeleri ve özel giysiler büyük oranda koruyucu olabilir

...Nükleer silahlara karşı kitleleri etkili koruma tedbirleri mevcut değildir. Bazı devlet adamları ve üst düzey karar-vericiler ve stratejik tesisler için korunma imkanları olabilir

Kitle İmha Silahlarının (KİS) Yayılması Sorunu

KİS YAYILMASINA KARŞI ALINMIŞ ULUSLARARASI TEDBİRLER

...Nükleer Silahların Yayılmasının Önlenmesi (NPT) Antlaşması

...Nükleer Silahlardan Arındırılmış Bölgeler tesis edilmesi

...Nükleer silahlarda tek ya da çok taraflı indirimlere gidilmesi

...Kimyasal Silahlar Sözleşmesi'nin (CWC) yürürlüğe girmesi

...ABD-Rusya "Ortak Tehdit Azaltma Programı" uygulanması

KİS YAYILMASINA KARŞI ÖNLEMLERDE SİYASİ ZORLUKLAR

...İsrail'in nükleer ve biyolojik silah kapasitesinin belirsizliği

...İran'ın balistik füze ve gizli nükleer başlık geliştirme projesi

...Suriye ve Mısır'ın kimyasal ve/veya biyolojik silah kapasitesi

...Hindistan ve Pakistan'ın nükleer denemeler yapmaları ve nükleer silah kapasitelerinin artmaya devam etmesi

...Kuzey Kore'nin gizlice nükleer silahlar geliştirmesi ve ardından NPT'den çekilmesi

KİS YAYILMASINA KARŞI ÖNLEMLERDE HUKUKİ ZORLUKLAR

...Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı'nın (IAEA) denetlemelerini etkin kılacak Ek Protokol'ün (INFCIRC/540) NPT'ye taraf tüm ülkelerde yürürlükte olmaması

... Biyolojik Silahlar Sözleşmesi'nin (BWC) yürürlüğe girdiği 1975 yılından buyana bir Denetleme (Verification) Mekanizması'nın halen oluşturulamaması

KİS YAYILMASINA KARŞI ÖNLEMLERDE TEKNİK ZORLUKLAR

...Nükleer silahsızlanma anlaşmaları sonucu açığa çıkmakta olan onlarca ton Plutonyum'un nasıl yok edileceği veya zararsız hale getirileceği henüz tam belli değildir

...Genetik bilimi ve bio-teknoloji alanındaki gelişmeler kötü amaçlı girişimlerin tespit ve takip edilmesini oldukça zorlaştırmaktadır

Kitle İmha Silahlarının (KİS) Yayılması Sorunu

NÜKLEER, KİMYASAL & BİYOLOJİK SİLAHLAR OLAN BİR DÜNYA:

Uluslararası barış ve istikrar ciddi tehdit altındadır

Daha fazla ülkenin KİS sahibi olmasını özendirir, cesaretlendirir

Devlet-dışı aktörlerin KİS sahibi olması olasılığını arttırır:

Devlet-dışı aktörlerin profili değişiyor

Dini veya mistik inanç sistemine sahipler

Caydırılmaları çok zor, neredeyse imkansız

KİS kullanmak konusunda kamuoyu tepkisinden çekinmezler

Daha fazla bilimsel ve teknolojik kapasiteye sahipler

KİS ile terör saldırıları olasılığının gerçekleşmesi bir zaman meselesidir

Kitle İmha Silahlarının (KİS) Yayılması Sorunu

ORTA DOĞU

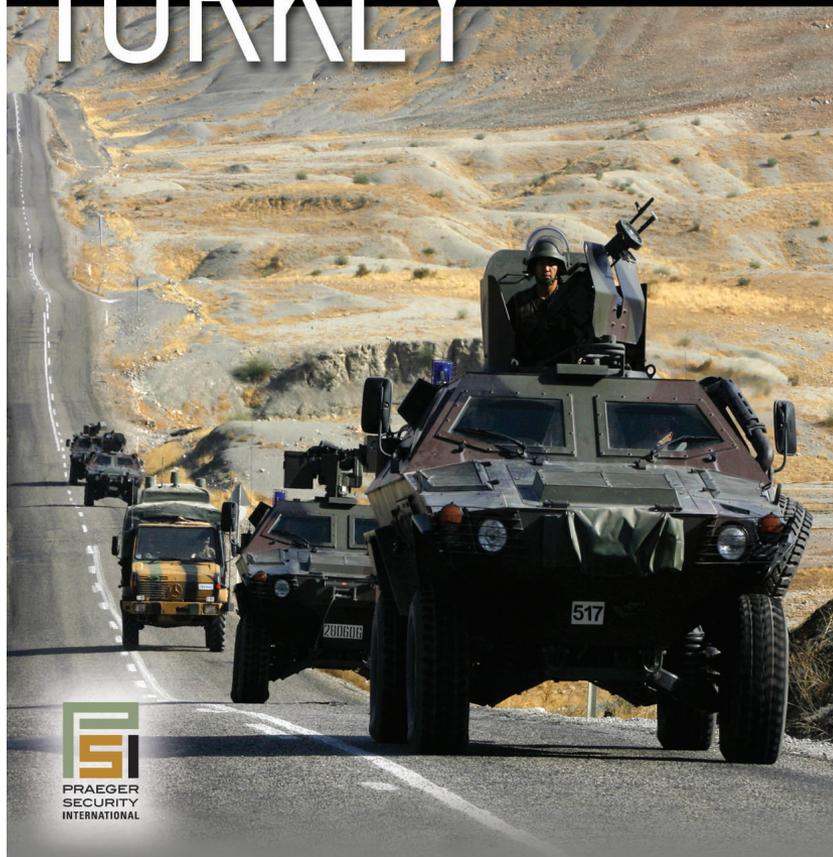
Mustafa Kibaroglu
and Aysegul Kibaroglu

GLOBAL SECURITY WATCH

A Reference Handbook

TURKEY

PRAEGER
SECURITY
INTERNATIONAL

www.mustafakibaroglu.com

Kitle İmha Silahlarının Yayılması Sorunu

Prof. Dr. MUSTAFA KİBAROĞLU

MEF Üniversitesi

Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü

GENELKURMAY BAŞKANLIĞI

HARP AKADEMİLERİ KOMUTANLIĞI

İSTANBUL

05 KASIM 2014